

Inscenizowana inność

- [Trwające](#)
- [Zakończone](#)

Informacje o projekcie

Tytuł projektu: Inscenizowana inność. Ludzkie odmienności w Europie Środkowej, 1850-1939.

Numer projektu: UMO-2015/19/B/HS3/02143

Kierownik projektu: dr hab. Dąnosław Tadeusz Demski

Jednostka prowadząca projekt: Instytut Archeologii i Etnologii Polskiej Akademii Nauk

Źródło finansowania projektu: OPUS

Charakterystyka

Projekt poświęcony jest zagadnieniu pokazów ludzkich osobliwości na terenach Europy Środkowowschodniej w latach 1850-1939. Mianem „ludzkich osobliwości” określani są tu inni etnicznie mieszkańcy świata pozaeuropejskiego, ludzie charakteryzujący się mentalnymi bądź fizycznymi dysfunkcjami, jak też osoby, które postrzegane są jako inne przez społeczność w której funkcjonują. W kręgu naszych zainteresowań będą leżały więc takie postaci jak Julia Pastrana, meksykanka cierpiąca na hipertrichozę (nadmierne owłosienie ciała), która pokazywana była w licznych miastach Europy bliźniaczki syjamskie Růžena i Josefa Blažkovy. Zajmować będziemy się także cyrkami i wędrownymi trupami, które organizowały tego typu przedstawienia. Zwrócimy też uwagę na wystawy etnograficzne, w trakcie których aranżowano wioski etnograficzne, których celem byłom.in. pokazanie mieszkańców danego regionu (np. Hucułów)w ich

„naturalnym” otoczeniu, ale też pokazy Buffalo Billa. Jako datę początkową rozważań przyjęliśmy połowę XIX wieku ze względu na fakt, iż narasta wówczas liczba interesujących nas pokazów; ramy chronologiczne naszych badań zamyka wybuch II wojny światowej. Zasadniczym celem projektu jest ukazanie rozmiarów fenomenu tego typu pokazów na wskazanym terenie, opisanie społecznej konstrukcji pokazu i osobliwości, jak też zdefiniowanie środkowoeuropejskiej specyfiki spojrzenia na ułomnych fizycznie oraz innych etnicznie. Badając interesujący nas problem poddamy analizie możliwie najwięcej materiałów źródłowych związanych z wydarzeniami: relacje pisane – ogłoszenia i omówienia prasowe, wspomnienia organizatorów i uczestników tego typu pokazów – oraz materiały ikonograficzne – ilustracje w prasie, plakaty, ryciny sprzedawane jako pamiątki, obrazy, fotografie. Przyjmujemy, iż każdy z pokazów był wydarzeniem społecznym i teatralnym, sytuacją zaaranżowaną, odbywającą się na wyznaczonym obszarze, w przygotowanej scenografii, z określonym podziałem ról. Postaramy się zrekonstruować możliwie wiele scenariuszy, wedle których odbywały się tego typu prezentacje, przeanalizujemy kostiumy aktorów i scenografię. Pozwoli to odpowiedzieć na pytanie jakich środków używano, by zbudować obraz innego. Analizując sposób konstruowania i postrzegania obcego skupić należy się zarówno na kwestii spojrzenia, jak też na relacjach przestrzennych między obcym a odbiorcą i udziale innych zmysłów w poznawaniu inności. Istotne jest też pytanie o specyfikę środkowoeuropejskiego spojrzenia na innych, determinowanego przez różnorodne konteksty lokalne: polityczne, kulturowe i ekonomiczne. W centrum zainteresowania powinien znaleźć się także „pokazywany inny”, widziany jako kulturowy i ekonomiczny konstrukt, ale także jako indywidualna jednostka. Ramy metodologiczne naszych badań wyznaczają: krytyczne metody badań nad wizualnością w ujęciu Rose (2007), metoda ikonograficzno-ikonologiczna (Panofsky 1962), analizy wizualnych reprezentacji odmienności w ujęciu Petera Masona (Mason 1998). Ponadto, w badaniach relacji międzyludzkich symbolizowanych w materiałach wizualnych, sięgamy po metody analizy komunikacji pozawerbalnej, w tym analizę proksemiczną mediów wizualnych (E. T. Hall, L. Altman, M. L. Knapp) oraz analizę mechanizmów patrzenia i spoglądania (M. Argyle i J. Dean 1965, M. Argyle i M. Cook 1976, J. Berger 1999, 2008). Zagadnienie pokazów osobliwości i aranżowanych wiosek etnograficznych na terenie Europy Środkowowschodniej pozostaje niemal całkowicie nieznane. Novum stanowił będzie zarówno materiał wprowadzony do światowej literatury przedmiotu, jak też przyjęta optyka badawcza i metody służące analizie. Badając zagadnienie pokazów odmienności skupimy się zarówno na problemie udziału spojrzenia w konstruowaniu, poznawaniu, oswajaniu bądź odrzucaniu obcego, ale także na doznawaniu go poprzez ciało, dotyk, słuch oraz węch. Badania nad tym zagadnieniem pozwolą nie tylko właściwie rozpoznać zasięg i charakter zjawiska w Europie Środkowowschodniej, ale umożliwią też wychwycenie praktyk kulturowych, rytuałów i środków wizualnych służących konstruowaniu odmienności. Zrozumienie

mechanizmów rządzących procesem definiowania inności w XIX i początkach XX stulecia ma istotne konsekwencje dla zrozumienia ikonosfery współczesnej kultury popularnej, praktyk kulturowych związanych z turystyką globalnej wioski i poznawania świata dzięki szybkim, technologicznie zaawansowanym mediom przekazu.

Metryczka

Opublikował w BIP:	Instytut Archeologii i Etnologii PAN
Data opublikowania:	14.05.2020 12:05
Ostatnio zaktualizował:	Instytut Archeologii i Etnologii PAN
Data ostatniej aktualizacji:	14.05.2020 12:05
Liczba wyświetleń:	14